

Speech Dirk Callebaut

Het is voor mij een bijzondere eer om hier in dit schitterende kader volgende vraag te mogen stellen: laat het boek "De erfenis van Karel de Grote" toe iets meer te weten te komen over het DNA van Europa?

De vraag komt misschien verrassend over, maar in werkelijkheid is ze dat niet.

Zoals gedeputeerde Jozef Dauwe reeds aantoonde, kadert het boek volledig in een Europese context.

Het Culture programm 2007-2013 dat het project ondersteunt , is Europees.

Het thema en zijn doelstellingen is Europees.

2000 jaar Europese geschiedenis wordt behandeld en de titel zelf "De erfenis van Karel de Grote" - met nadruk op erfenis - maakt de vraag naar het DNA van Europa ergens aannemelijk.

DNA - zo leert google ons - is een biochemisch macromolecuul dat fungeert als belangrijkste drager van erfelijke informatie in alle bekende organismen *en* virussen.

Belangrijk is dat DNA niet vast ligt, maar muteert- ten goede of ten kwade.

Formatieprocessen en selecties gespreid over duizenden jaren bepalen het huidige DNA.

Welke formatieprocessen en welke selecties hebben gemaakt dat Europa geworden is, tot wat het nu is?

Uit de bijdragen in het boek distilleren we volgende krachtlijnenL Laat ze ons DNA strengen noemen :

- Migraties
- Eenheidstreven versus verdelende bewegingen
- Gebruik en misbruik van Cultuur en Geschiedenis

Een onderwerp dat het politieke en culturele debat momenteel enorm beheerst, is natuurlijk de problematiek van migraties, cultuurconfrontaties, identiteitsvorming.

In het boek komt dit thema ook aan bod, maar dan meer specifiek in de context van de zgn. volksverhuizingen die traditioneel worden aangewezen als de oorzaak voor de val van het Romeinse Rijk en die Europa beroerden van de 4de-tot 7de eeuw.

Franken, Longobarden, Ostro en Visi- Goten, Allemannen en Vandalen drongen het Romeinse Rijk binnen en zouden een clash hebben veroorzaakt waaraan de Romeinse cultuur finaal ten onder is gegaan. Dat is alvast het traditionele verhaal.

Historisch en vooral archeologisch onderzoek van de laatste jaren geven echter een totaal ander beeld van wat er in werkelijkheid is gebeurd.

Studies hebben aangetoond dat er van een brutaal afbreken van die Romeinse cultuur geen sprake was. Integendeel. De Romeinse levenswijze werd eigenlijk verder gezet, weliswaar in een nieuwe bestuurlijke en organisatorische context.

Belangrijk in dit proces is dat de ingeweken "Germaanse" elites naar die Romeinse Cultuur opkeken, er zich op oriënteerden en zelfs imiteerden.

En er is meer. In plaats van hun eigen goden en natuurreligie te behouden en te laten domineren in de nieuw veroverde gebieden, namen ze de staatsreligie van de Romeinen over: het christendom.

En ook al drongen ze door tot bv. het diepste zuiden van Italië en Spanje, toch zou de Germaanse taal op Europese schaal, slechts in een relatief beperkt veroverd gebied dominant worden. Meer bepaald in een brede zone langs de Rijn-Donau, de vroegere Romeinse limes. Daartegenover staat dat Romaanse talen, afgeleid van het Latijn in het grootste Europese deel van het voormalige West-Romeinse Rijk zouden overheersen.

Het vroegmiddeleeuwse formatieproces waarbij “Germaanse inwijkelingen” uit de 4de- 7de eeuw zich aanpasten aan de bestaande Romeinse cultuur, de Romeinse waarden overnamen, er zich mee assimileerden en er eigen cachet aangaven, is een belangrijke drager in de wording van Europa. Ook vandaag nog heeft die integratieaanpak actuele waarde.

HET EENHEIDDSSTREVEN VERSUS VERDELENDE KRACHTEN is de tweede DNA streng in de Europese geschiedenis.

In de mozaïek van volkeren in Europa, is het streven naar eenheid in de verscheidenheid een constante. Wie die droom echt op grote schaal realiseerden, waren de Romeinen en Karel de Grote. En ook al was het verwerven van macht , het uitbouwen van een Imperium uiteraard de hoofdreden waarom zij die eenheid nastreefden, toch kunnen we stellen dat het een formatieproces is dat bepalend is geweest voor Europa.

Nemen we de casus Karel de Grote.

Oorlog , verovering en militaire acties met een religieuze dimensie speelden een grote rol in het realiseren van zijn Imperium dat zich uitstreekte van het Nauw van Calais tot Triëst en Brindisi en van de Elbe tot Barcelona.

Eenheidstreven en respect voor lokale diversiteit stonden bij hem dicht bij elkaar. Om maar één voorbeeld te geven: Karel voerde een onderwijspolitiek met bijzondere aandacht voor het geschreven woord, wat uiteraard belangrijk is voor het opmaken van wetten en een uniforme liturgie. Naast overkoepelde verordeningen in het Latijn, was er respect voor regionale gebruiken. Zo werden wetgevingen in Aquitanië, Beieren, Saksen en Lombardije op schrift gesteld. De afzonderlijke volkeren mochten hun eigen taal behouden. Alleen wat de godsdienst betrof, eiste hij de eenheid van de kerk van Rome.

Het verdrag van Verdun betekende in 843 een kantelmoment dat verdelende krachten tot leven bracht. Bij de opsplitsing van het Karolingische rijk in drie machtsblokken, zien we dat het voor de eerste maal na het Romeinse rijk is, dat grenzen concrete realiteiten werden. Zij verdeelden vanaf dan West-Europa in afzonderlijke rijken.

Eenheidsrijken behoorden tot het verleden. Verdelende bewegingen kregen de bovenhand.

Uiteindelijk werd het dromen van eenheid een nieuwe constante na de opsplitsing van Karels rijk. We denken bv. aan de Bourgondische hertogen. Via huwelijkspolitiek en dynastieke meeval droomden zij ervan om het koninkrijk Lotharingen en Francia Media in ere te herstellen. Napoleon droomde er dan weer van om vooral via veroveringen een nieuw Rijk van Karel de Grote tot stand te brengen. En in de 20ste eeuw waren er nationaal-socialistische en fascistische dromen van een respectievelijk Germaans Europa en een Italiaans-Romeins Imperium.

Het is maar pas na de tweede wereldoorlog dat oude grenzen doorbroken en afgebroken werden en er inderdaad een nieuwe Europese verenigende beweging tot stand kwam.

Vandaag de dag zijn er twijfels over die Europese eenheid nu verdelende krachten in Europa de kop opnieuw opsteken.

Het streven en vaak falen om Unity in Diversity te realiseren, is een moeilijk formatieproces eigen aan de Europese geschiedenis. En dit geldt tot op de dag van vandaag.

En dan is er nog de derde DNA streng: het GEBRUIK EN MISBRUIK VAN CULTUUR EN GESCHIEDENIS

Het gebruik van Cultuur en Geschiedenis als politiek machtsmiddel om de droom van eenheid te realiseren, is eveneens een constante in Europa.

Wat daarbij in de voorbije eeuwen opvalt - is het verlangen naar antieke tijden. Het Romeinse rijk functioneerde vaak als inspiratiebron. Zo bouwde Karel de Grote in Aken zijn paltskapel die refereert aan het keizerlijke verleden van Italië, en zijn paleisgebouw in Ingelheim was geïnspireerd op een laat-Romeins palatium.

Bij de Ottoonse keizers en vooral Otto III (de keizer van het jaar duizend) werd de Renovatio Imperii Romani – gedachte (het herstel van het Romeinse Rijk) als het ware de legitimatie van het politieke gebruik van de oudheid.

En in de 20ste eeuw zag Mussolini zich de persoonlijke erfgenaam van Augustus en wilde een Derde Rome bouwen als opvolger van het keizerlijke en renaissancistische Rome. Om antieke monumenten te isoleren werden ganse historische stadsdelen vernietigd.

Ook het rijk van Karel de Grote werd een inspiratiebron.

Twee voorbeelden.

In het discours van Napoleon was Karel de Grote “als restaurator van het Romeinse Rijk”, prominent aanwezig. Hij nam de Karolingische symbolen over en toen hij in 1804 na zijn keizerskroning in Parijs, het jaar daarop in Milaan tot koning van Italië werd gekroond was de vergelijking met Karel de Grote, koning der Longobarden en keizer van het Karolingische Rijk, pertinent.

Het andere voorbeeld is nazi-Duitsland. In den beginne werd Karel de Grote aanzien als iemand die geen zuiver Germaans bloed zou hebben, een verbond met het christendom had gesloten en een hofhouding had die te internationaal was. Midden de jaren '30 wijzigde die visie. In 1935 roemde Hitler Karel de Grote als de man die het Rijk had verenigd en verklaarde hij dat het christendom de

vroegmiddeleeuwse rijksvorming had bevorderd. Later werd Hitler naar voor gebracht als hersteller van het Karolingische Rijk. Wat dan weer als legitimatie kon worden gebruikt om een Germaans Europa te realiseren.

We hadden het in het begin over DNA dat kon muteren ten kwade. Bovengenoemde 20ste-eeuwse casussen zijn hiervan pijnlijke modelvoorbeelden.

Die deutsche, französische und englische Übersetzung von „Das Erbe Karls des Großen“ erscheinen in einer Zeit, in der Migrationen, Einheitsstreben gegenüber spaltenden Bewegungen, - Nutzung und möglicher Missbrauch - von Kultur und Geschichte wieder ganz oben auf der Tagesordnung stehen.

Mit dem Buch wollten wir aufzeigen, dass obenerwähnte Grundzüge - bezeichnen wir sie symbolisch als DNA-Stränge - Europa bis heute beeinflussen. Zu deren Verdeutlichung entschieden wir uns für einen biografischen Ansatz, wobei wir uns diese Phänomene aus verschiedenen Perspektiven und im Laufe von zweitausend Jahren näher ansahen.

Hat diese biografische Methode Erfolg und versteht das Publikum die Problematik des Phänomens Europa jetzt besser?

Ich kann nur auf die vergangenes Jahr im Provinz-Erbezentrum in Ename veranstaltete Ausstellung hinweisen, die einen ähnlichen Ansatz zum Thema „Das Erbe Karls des Großen“ wählte.

Die Besucher reagierten ausgesprochen positiv und der allgemeine Tenor war, dass man jetzt den langen Weg, den Europa im Laufe dieser Jahrhunderte zurückgelegt hatte, besser verstand und froh darüber war, im heutigen Europa zu leben.

Ich kann nur meine Hoffnung aussprechen, dass die deutsche, französische und englische Ausgabe dieselbe Wertschätzung erfahren werden.

Gerne möchte ich mich dem Dankeswort des Deputierten Jozef Dauwe anschließen.

Dieses Buchprojekt wurde dank der Teamarbeit von - wenn ich gut gezählt habe - etwa achtzig Personen realisiert. Den Verfassern, Übersetzern, Fotografen, Korrektoren und vielen weiteren Personen möchte ich deshalb meinen aufrechten Dank bezeugen.

Ein besonderes Dankeswort gilt dem Gouverneur und der Provinzialbehörde Ostflandern. Speziell dem Deputierten Jozef Dauwe, der dieses Projekt von Anfang an sehr tatkräftig unterstützt hat. Und das ist eine große Leistung. Auch Herman Graf Van Rompuy, dem Vorsitzenden des Ehrenkomitees, und Véronique Lambert, die sich sehr für diese Veröffentlichung eingesetzt hat, gilt mein Dank.

Abschließend möchte ich Ihnen, Caroline Gräfin von Arco-Zinneberg, meine große Dankbarkeit aussprechen.

Dass Sie und Ihr Gatte mit Ihrer großzügigen Sponsorschaft die Ausgabe dieser Kunstbücher ermöglicht haben, darf mit Recht als eine ebenso einzigartige wie großartige Leistung gesehen werden. Auch inhaltlich erhielt das Buch durch den Beitrag, den Ihr Gatte zusammen mit Véronique Lambert verfasst hat, mehr Tiefe.

Deputierter Jozef Dauwe sprach gerade seine Hoffnung aus, dass die Forschung zum „Erbe Karls des Großen“ fortgesetzt werden möge. Eine Würdigung Ihres Gatten.

Diese Hoffnung wird bald Wirklichkeit. Denn in Kürze wird eine europäische Organisation ins Leben gerufen, die Biografien des europäischen Erbes verwalten wird.

Darin wird „Das Erbe Karls des Großen“ immer einen besonderen Ehrenplatz einnehmen.

Ik dank u allen voor de aandacht.